

Varhanní festival u Jakuba

Praha, kostel sv. Jakuba

Jan Hora

Již dvacátý druhý **Mezinárodní varhanní festival** v pražské bazilice sv. Jakuba přinesl v srpnu a září (3. 8.–21. 9.) obvyklý počet osmi koncertů s mezinárodním obsazením interpretů. Je obdivuhodné, s jakým nasazením iniciátorka a organizátorka festivalu, titulární varhanice baziliky **Irena Chřibková**, která tentokrát sama nevystoupila, v každém ročníku přináší nové programové nápady, v dobrém slova smyslu vychovává pražské publikum a prezentuje varhanní literaturu z méně známých oblastí. Tentokrát zazněly kompozice z Dánska a Finska. Nezapomíná ani na důležitou součást varhanních koncertů – improvizaci. Letos všichni tři sólisté improvizovali na duchovní píseň *Petra Ebena* „Učiň mě, Pane, nástrojem“ a nabídli pozornému publiku jedinečnou možnost srovnání. Příležitost dostali varhaníci všech generací – od vítěze mezinárodních soutěží s ještě ne zcela ukončeným vzděláním v oboru přes střední generaci až k profesorovi Vysoké hudební školy a varhaníkovi katedrály Notre Dame v Paříži. Festival zahájil **James Kibbie** z USA, někdejší laureát Mezinárodní hudební soutěže Pražské jaro 1979, nyní profesor Michiganské univerzity. Vládne pozoruhodnou hráčskou jistotou a neselhávajícím stylovým cítěním, které mu dovoluje v rámci jednoho koncertu přesvědčivě provést *Bacha i Alaina*, *Nigerijskou modlitbu Fely Sowandeho* i *Sladké šestnáctiny Williama Albrighta* s prvky ragtimu. Milým připomenutím nedožitého 95. narozenin dlouholetého svatojakubského varhaníka *Jiřího Ropka* bylo provedení jeho *Partity „Adoro te devote“*. **Jakob Lorentzen** se věnoval převážně dánské varhanní hudbě včetně dvou skladeb *Dietricha Buxtehudeho*, který působil také v Dánském království a je tam pokládán za domácího autora. Živým pohybem je charakterizována *Toccata primi toni Einara Traerupa Sarka*. Nejznámějším dánským skladatelem 19. století je *Niels Wilhelm Gade*, jehož 200. výročí narození letos vzpomínáme. Jeho *Dva kusy* připomínají vliv Mendelssohnův, jehož asistentem v Gewandhaus orchestru jeden čas byl, než zaujal reprezentační pozice v hudebním životě Kodaně. Sympatické vystoupení Lorentzena korunovala závěrečná improvizace na Ebenovo téma.

Dánská hudba zaujala mnohem více než hudba Finska, kterou předvedl **Jan Lehtola**. *Sibeliova Intráda* je velmi příležitostnou skladbou, která velkého symfonika nijak nereprezentuje, a ostatní skladby s výjimkou závěrečné pozoruhodné *Passacagliae fis moll Oskara Merikanta* hlouběji nezaujaly. Mezi finské skladby byly vloženy pouze *Bachovy Schüblerovy chorály* v komorní, ale málo nápadité registraci a technicky hrané poněkud nepřesně v souhře. Snad jiná sestava finských autorů, prokládaná častěji známějšími díly varhanního repertoáru, by vzbudila větší pozornost.

Varhaník v Notre Dame v Paříži, nevidomý **Jean-Pierre Leguay**, na festivalu již koncertoval v podobném programu, obhaceném tentokrát ještě o dvě *Bachovy* skladby – *chorálovou předehru „Vallet will ich dir geben“* a *Preludium a fugu g moll* v poněkud nezřetelné artikulaci. Uvedl také svoji skladbu „*Zpěv jitřenky*“. Jako žák Messiaenův hledá neobvyklá rejstříková spojení, apartní barvy i harmonie při co nejmenější hladině zvuku. Z *1. symfonie Louise Vierna* zaznělo *Allegro vivace* a *Final*. První skladba postrádala ostřejší artikulaci a živější tempo, druhá větší jistotu a zřetelnost v pedálu. Závěrečná improvizace na Ebenovu duchovní píseň byla zvukově velice nápaditá, ale její délka přes 20 minut přece jen přesáhla míru pozornosti obecenstva. Celkově vystoupení Jeana-Pierra Leguaye zůstalo ve stínu jeho koncertu před třemi léty.

Strhující dojem zanechal mladý polský varhaník **Daniel Strzadala**, vítěz Mezinárodní varhanní soutěže v Katovicích a Soutěže Petra Ebena v Opavě v oboru improvizace, dosud student katovické akademie. Zvolil pro svoje vystoupení pouze dvě rozsáhlé skladby, doplněné závěrečnou improvizací. *Bachova Toccata, Adagio a fuga C dur* byla provedena v brilantním tempu a osobitě ve výrazu se stylově doplňovanými ozdobami. Polský pozdně romantický skladatel *Felix Nowowiejski* je u nás k naší škodě málo znám. Z jeho devíti varhanních symfonií vybral Strzadala poslední. Ve skoro půlhodinové mohutné třívěté fresce mohl uplatnit smysl pro gradace a brilantní techniku. Tu také využil ve strhující improvizaci na Ebenovo téma, kde duchovní píseň hudebně osvětlil ze všech úhlů a dovedl do mohutného závěru.

Jedinou českou zástupkyní na festivalu byla **Linda Sítková**, laureátka mezinárodních soutěží v německém Mülheimu a Wiesbadenu, anglickém St Albans a dalších soutěžích u nás. Velké příležitosti k vystoupení využila znamenitě. Úvodní vrcholné *Bachovo Preludium a fugu e moll* pojala v Preludiu jako monument a fugu s její kombinací s tocatovými prvky v brilantním tempu. Prudkým kontrastem vyzněly *Dvě meditace* z cyklu „*Narození Páně*“ *Oliviera Messiaena*, provedené v hlubokém soustředění a v pianissimové dynamice. Půlhodinová pětivětá *6. symfonie Charlese Maria Widora* ukázala Sítkové umění v nejlepším světle – suverénně přesvědčivé zvládnutí technicky velmi obtížného díla, smysl pro výstavbu velkých celků a potřebný nadhled. Nebývá obvyklé psát o přídavicích, ale trochu mnohomluvná Widorova skladba byla vystřídaná stručnou *Tanz-Toccatou* rakouského varhaníka a skladatele *Antona Heillera*. Její vyostřené rytmy, podpořené efektní registrací, byly hrány s tak nakažlivou radostí ze hry, že Toccata vytvořila dokonalou pomyslnou tečku za úspěšným Sítkové vystoupením. ■

Jediná česká zástupkyně na Mezinárodním varhanním festivalu u sv. Jakuba, Linda Sítková

Foto © archiv Audite Organum – Klára Tinková